

HVIDOVRE LOKALHISTORIE AVEDØRE OG HVIDOVRE

Forstads museet / Hvidovre Lokalhistoriske Selskab
29. årgang—Nr. 4—2011

Indhold

<i>Nyt fra formanden</i>	<i>af Ole Asbjørn Petersen</i>	<i>Side 3</i>
<i>Bjarne Reuter i Hvidovre</i>	<i>af Lene Faueryby m.fl.</i>	<i>Side 4</i>
<i>Arvo Pärt og de blå altaner</i>	<i>af Bjarne Reuter</i>	<i>Side 5</i>
<i>Bjarne Reuter om novellen</i>	<i>af Lene Faueryby m.fl.</i>	<i>Side 9</i>
<i>Om Arvo Pärt</i>	<i>Kilde Wikipedia</i>	<i>Side 10</i>
<i>Om huset "Hollywood"</i>	<i>af Poul Sverrild</i>	<i>Side 11</i>
<i>Ægte håndværk</i>	<i>af Poul Sverrild</i>	<i>Side 13</i>
<i>Historien om Rosmosegaard</i>	<i>af Jens Fr. Jørgensen</i>	<i>Side 14</i>
<i>Frivillighedsmesse Hvidovre 2011</i>	<i>af Jørgen Salhaug</i>	<i>Side 18</i>
<i>Julemarked i Avedørelejren</i>	<i>af Mikkel Knudsen</i>	<i>Side 19</i>
<i>Peter Holmenlund om gartnerier</i>	<i>af Jens Fr. Jørgensen</i>	<i>Side 20</i>
<i>Om Toftedahl og Toftegården</i>	<i>af Jens Fr. Jørgensen</i>	<i>Side 21</i>
<i>Medlemsarrangementer 2012</i>		<i>Side 22</i>
<i>Bestyrelsen og udvalg</i>		<i>Side 23</i>
<i>Huset med de blå altaner (Foto)</i>		<i>Side 24</i>

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Rytterskolen Hvidovre Kirkeplads 1, 2650 Hvidovre
Tlf. 36473444 E-mail: hls@hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk
www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

Forstads museet

Alarmpladsen 3, Avedørelejren, 2650 Hvidovre
Tlf. 36490030 E-mail: forstads museet@forstads museet.dk
www.forstads museet.dk

Redaktion: Jørgen Salhaug, Lisbeth Hollensen (ansvh.)
E-mail: hlsredaktion@live.dk

Tryk: Hvidovre RådhusTrykkeri. Trykt i 600 eksemplarer
Forsidefoto: På med grimen og af sted til julemarked i Avedørelejren

NYT FRA FORMANDEN

Af Ole Asbjørn Petersen

Efter udsendelse af sidste medlemsblad har selskabet afviklet eller medvirket i fem arrangementer. Københavns Befæstningsdag, "Bus 132" turen, Peter Holmenlunds foredrag om Gartnerierne, Frivillighedsmessen i Avedøre Fritidscenter og museumschef Poul Sverrilds foredrag om det sidste nye indenfor det lokalhistoriske område.

Der har været stor interesse og deltagelse i arrangementerne, og trods tekniske problemer med tilmelding til selskabets automatiske telefonsvarer er mange mødt op.

Fremover vil tilmeldinger skulle ske på Forstadmuseets telefon 36490030 tirsdag–fredag mellem kl.10.00–15.00 eller på e-mail til forstadmuseet@forstadmuseet.dk.

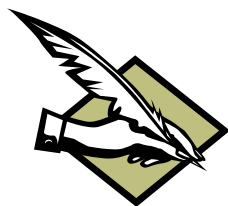
I dette blad vil man kunne se medlemsarrangementer frem til den 14. maj 2012.

Tidligere er der her på pladsen gjort opmærksom på selskabets hjemmeside, og jeg vil opfordre til, at så mange som muligt benytter sig af denne kontaktmulighed. Der vil løbende blive orienteret om arrangementer, udgivelser og andet relevant stof. Man har også mulig-

hed for at komme med forslag til yderligere indhold på hjemmesiden.

I bestyrelsen har vi desværre måttet sige farvel til Vagn Bacher. Vagn har af helbredsmæssige årsager øjeblikkeligt frasagt mange af sine gøremål. Vi vil savne hans altid store arbejdsindsats og engagement på vores udflugter, når der skulle fortælles om bier og blomster.

Forfatteren Bjarne Reuter portrætteres i dette nummer i forbindelse med hans novelle: "Arvo Pärt og de blå altaner". Blandt de kommende arbejdsopgaver for bestyrelsen vil der være et forsøg på at få interview/udtalelser fra forfatteren Klaus Rifbjerg med udgangspunkt i hans roman: "Lena Jørgensen, Klintevej 4 2650 Hvidovre." Derudover vil vi se på muligheder for at afvikle uformelle eftermiddage på Rytterskolen, hvor interesserede kan komme og fortælle om deres oplevelser. Et større arrangement i form af en Rytterskoledag er ligeledes under overvejelse.

Bjarne Reuter i Hvidovre

Lene Faueryby
Poul Sverrild
Jens Frederik Jørgensen

I bogreolen står Bjarne Reuters novellesamling fra 2006: "Halvvejen til Rafael" og venter på at blive læst. Det er som om den lokkende hvisker: "Læs mig, læs mig, du som bor i Hvidovre. Jeg rummer noget, som du vil synes er interessant og spændende!"

Knap halvvejs inde i bogen begynder novellen: "Arvo Pärt og de blå altaner" med følgende sætning:

"Da han første gang cyklede til Hvidovre, var det uden anden begrundelse, end at han trængte til at røre benene."

Hov hvad er nu det! Opmærksomheden skærpes. Det er jo en novelle, der har Hvidovre som kulisse. Et hvidt hus med blå altaner i Hvidovre! Den novelle må vi sikre, at mange flere i Hvidovre læser.

Lokalhistorisk Selskab har derfor spurgt Bjarne Reuter om tilladelse til at trykke novellen i medlemsbladet, og han har venligst givet os lov hertil. Vi spurgte også til baggrunden for novellen og til Bjarne Reuters forbindelse til Arvo Pärt og til Hvidovre. Det svarede han hurtigt og velvilligt på.

Men først novellen, som følger på de næste sider, dernæst mere om novellens baggrund, Arvo Pärt, Bjarne Reuter og "huset med de blå altaner".

Bjarne Reuter

Foto af Bredo Hjælland

Bjarne Reuter er født i Brønshøj i 1950. Hans forfatterskab spænder over humoristiske fortællinger for børn ("Busters verden"), ungdomsromaner ("Zappa", "Når snerlen blomstrer" og "Vi der valgte mælkevejen"), krimier, episke eventyr ("Prins Faisals ring", "Løgnhalsen fra Umbrien", "Den iranske gartner" og senest "Den egyptiske tenor") voksenbøger (bl.a. "Månen over Bella"), film og teater. Flere af Bjarne Reuters romaner er blevet filmatiseret.

Bjarne Reuter har modtaget en lang række litteraturpriser. I 1983 delte han og børnebogsforfatteren fra Hvidovre - Thøger Birkeland - Kommunernes skolebiblioteksforenings jubilæumspris. Bjarne Reuter fik i 1989 "De gyldne Laurbær".

Kilde: www.gyldendal.dk

Arvo Pärt og de blå altaner

Af Bjarne Reuter

Da han første gang cyklede til Hvidovre, var det uden anden begrundelse, end at han trængte til at røre benene. Turen gik gennem kvarterer, han kendte, og skønt mange af dem var forandrede siden sidst, var der et velkomment element af forfalden konservatisme over Mørkhøj, Husum og krydset ved Frederikssundsvej i særdeleshed. Her var folk beskæftiget med det, de altid havde været beskæftiget med, nemlig at sælge roxykager, brugte biler og flyvende tæpper.

Han sagde til sig selv, at han egentlig tænkte meget bedre og frem for alt klarere, når han cyklede, men vidste inderst inde, at han ikke tænkte på noget som helst, og at det var derfor, han kørte. Når folk spurgte, hvor han cyklede hen, svarede han ud i det blå, men det var en sandhed med modifikationer, en undvigende beskrivelse af et ritual. Således havde turen intet andet formål end at repetere det allerede kendte. Men det, som skulle være en befrielse, at cykle på må og få, at føle sig fri i to en halv time, blev hurtigt en besættelse. Således kørte han altid tidligt på dagen, helst før klokken ni, men bedst var det, om han kunne komme af sted på slaget ottefemogfyrre. Sommer og

vinter, i regn og rusk og stiv orkan: ottefemogfyrre.

Der var dage, hvor andre gøremål bestemte, at han først kunne køre halv ti, og så var tidspunktet forpasset.

Han havde altid lidt frugt med, en banan, en fersken, en pære, altid tre, aldrig flere, sjældent færre, og han spiste altid bananen først, nemlig ved Slotsherrensvej. Hurtigt blev han slave af computeren, som oplyste om hastighed, kørte kilometer og mellemtider. At udlede noget sportsligt eller præstationsfremkaldende var en misforståelse. Han kørte ikke for at slå rekorder, end ikke sine egne, og han bildte sig ikke ind, at han på den måde kunne forlænge livet, allerhøjest velværet.

Han var ikke overtroisk: Der ville ikke ske ham noget vildt og voldsomt, hvis han spiste pæren før bananen, det var bare ikke rigtigt, det var ikke sådan, det skulle være, tingene skulle være i orden, rettere, de skulle finde en orden.

At turen første gang skulle gå sydover mod Hvidovre, tilskrev han tilfældet, som ifølge hans erfaring var et vilkår, man ikke måtte undervurdere. Deraf systemet, som var sat i verden for at modificere tilfældet, eller i bedste fald forstå betydningen af det.

Rutiner, tænkte han, har en underbygget dyd, det ses ikke umiddelbart, for umiddelbart kan de virke irriterende og dominerende, men på sigt, i det lange perspektiv, opstår der en slags svimmelhed, en tranceagtig tilstand, en iscenesættelse, som når barnet snurrer rundt og rundt, armene er strakt ud fra kroppen, ansigtet er indadvendt, det drejer om sin egen akse, er centrum for verden, alle dets bevægelser er tilpassede dette formål, at snurre rundt, det sætter ikke en fod forkert, det er et andet sted.

At han på den første tur drejede til højre ved Kløverprisvej, var blot en af mange indskydelser, som senere skulle blive ruten. Til sig selv sagde han, at han så dét, han ville, men at det ikke havde noget med virkeligheden at gøre. At der i flimmeret af huse, indkøbscentre og tankstationer opstod en fiktion, en metamorfose, han var blevet afhængig af.

Det var altid en lettelse at komme fra Rødovres konforme monotoni til det autonome Hvidovre. Her boede mange forskellige slags mennesker, som havde sat hver deres aftryk på det sted, de havde slået sig ned. Her var en kærlighed til kvarteret, en synlig patriotisme, som tiltalte ham. Han kendte ikke en sjæl på de kanter, men havde en vag forestilling om, at stedet kom ham ved. Følelsen

blev stærkere, som han bevægede sig sydpå, og ligefrem anmassende, da han krydsede Arnold Nielsens Boulevard. Nu blev Hvidovre insisterende. Dét, han ikke kunne sætte ord på, blev nærværende. Han følte sig i vater, og mærkede en ro parret med vellyst, da han passerede Brostykket, et åbent ar i landskabet, et affolket sted, en radering fra Palle Nielsens univers, dog helt blottet for indignation. Her var en ulogisk stilhed, et fragment af det overjordiske. Han havde egentlig besluttet at dreje til venstre ad Gammel Køge Landevej, som var vejen, hans familie anvendte, når de i tidernes morgen kørte ud af byen. Landevejen var således turens vendepunkt. Men på denne den første tur af mange nåede han ikke så langt. Egentlig havde han passeret den hvide ejendom på venstre hånd, da han satte farten ned for straks at gøre holdt. Han vendte sig i sadlen, og stirrede på huset med de blå altaner, som lå en smule tilbager trukket med en lille græsplæne ud til vejen. Om ejendommen skilte sig ud fra resten af de lave bebyggelser, var han til at begynde med i tvivl om. Han sagde til sig selv, at der var et særligt lys over huset, men konstaterede senere, at det var der ikke. Landet var fladt og åbent med en lugt af indsø fra Kalvebod Strand, og et grønt pust fra Valbyparkens lunge. Men det var altanerne, som havde

påkaldt sig opmærksomheden. De mennesketomme altaner med den koboltblå farve. Her var et element af rendezvous, han ikke kunne afvise, endsige forklare.

Da han rullede ind mod byen, forsøgte han at regne ud, hvor mange lejemål huset rummede, ikke mange, måske en snes. Men det var ikke lejlighederne, der interesserede ham, ej heller dem, som boede i dem. Det var huset og dets altaner. Dets placering og dets appel.

I tiden, der fulgte, sagde han, at han ville cykle ud til de blå altaner, det blev en rute og et udflugtsmål, en mani uden lidenskab. Når han gjorde holdt på cykelstien, og stod de traditionelle fem minutter foran bebyggelsen, fyldtes han ikke med vemod, længsel, uro eller glæde. Han tømtes. For tanker, hukommelse, historie og refleksion. Der var altid denne stilhed hævet over trafikstøjen, som var henvist til det perifere. En stilhed og en renselse, et element af eufori. Han kunne ikke drømme om at krydse vejen, endsige gå rundt om huset, og træde ind i en af opgangene. Der skulle være denne distance, et rustikt element af uberørthed. Stop op! Stå stille. Vent! Og kør så igen. Sådan var beskeden, sådan var kontrakten mellem ham og huset. Han stod der ikke, fordi han forventede, at der skulle ske noget: at der om et øjeblik ville dukke et menneske op med en manual, en

årsagssammenhæng, en forløsning, en nøgle. Der fandtes ingen nøgle og ingen lås, kun denne kausalitet. Han skulle med andre ord stå dér. Huset bød ham gøre det. Det tilbød sig. Ikke, at han følte sig tvunget. Han følte sig heller ikke tvunget til at fortære sin fersken præcis dér, det følte bare naturligt. Det var et hus uden referencer.

Til at begynde med generede det ham, at han ikke kunne sætte et udråbstegn eller et fyldestgørende ord på behovet for at se på altaner, men som tiden gik, affandt han sig med det. Således kunne han vågne om morgenen med et stille, men insisterende behov for at trodse vind og vejr, og køre de toogtyve kilometer ud, og de femogtyve kilometer hjem, uden på nogen måde at føle sig mæt, uden at være afklaret om andet, end at han om en uge ville stå der igen. Akkurat syv dage, hverken mere eller mindre, således skulle det nemlig doseres. At påstå, han følte sig hjemme på det sted, vil være upræcist, eftersom han intet følte. Han havde intet behov for at undersøge, om han kendte nogen derinde. Om hans familie havde haft deres gang i huset, om der var en reel, håndgribelig grund til disse ture. Inderst inde vidste han, at der ingen grund var. Men der var en udvikling i udflugterne, en svag aflejring fra gang til gang, og da han havde været forbi de blå altaner i

to år, hørte han for første gang en stille kimen, rettere et klokkeslag, en treklang så at sige. Han forsøgte at bestemme lyden, som var en slags gregoriansk minimalisme, men det var en fattig, ufuldstændig og uretfærdig bestemmelse. Han sammenlignede det med at køre ud i det uvisse og vide præcis, hvad der ville komme, eftersom musikken beskrev en rejse, skønt den rejsende var i tvivl om, hvorvidt han overhovedet havde flyttet sig – og i så fald, hvorfra han var kommet, og om der overhovedet var en destination. Heraf fascinationen. Musikken bragte ham i en tilstand af transit. For dette var meningsløst. Men det var minutiøst udført. Minutiøst, virtuost og suggestivt, et kontrapunkt uden farver, rensat for sorgklange, blot for humor, gejst og lune, og alligevel fyldt med passion. En lang, monoton tilbedelse af tomhed; lyden af verdensrum, åbne pladser, vægtløshed, en bagudrettet og dog fremadbevægende renselse, en cirkulær bevægelse, ingen begyndelse, ingen midte og ingen slutning, årringe uden alder: lyden af blå altaner. Han opfattede tonerne som en belønning for hans flid, hans systematiske ledener. Hans ihærdige forsøg på at finde svar i altings kausalitet. Han kaldte det et pendul, et eviggyldigt bevis på, at tid og tidløshed er indbyrdes forbundne. At dette øjeblik – dette nu – og evigheden havde sat hinanden stævne, så det kunne

høres.

At påstå, at han bagefter blev et andet menneske, var ukorrekt, han var nøjagtig den samme, som han hele tiden havde været. De blå altaner var jo ikke bygget for hans skyld. De var der bare. Var der. Dér! Musikkens og timeslagets stiltfærdige og dog magtpåliggende epicenter. Og i de fem minutter, han undte sig at lytte, var han i ro. Her var han halvvejs.

Bagefter var det tid at spise den sidste frugt.

Tid for at køre nedenunder.

Og hjem.

Kilde: Bjarne Reuter: Halvvejen til Rafael, Noveller, GYLDENDAL Pocket 2.udgave, trykt 2008.

Bjarne Reuter om novellen

Spørgsmål til forfatteren

Novellens hovedperson fascineres af lyd, toner og musik på sine næsten rituelle cykelture og i mødet med de blå altaner - på huset på hjørnet af Hvidovrevej og Svendebjergvej.

De blå altaner aflejrer en slags gregoriansk musik og korsang, der karakteriserer værker af den estiske komponist Arvo Pärt, der er nævnt i novellens titel.

Er det mon Arvo Pärts oplevelser, som danner grundlag for novellen, eller er det forfatterens egne cykelture og oplevelser kombineret med hans fascination af Arvo Pärts musik, der udspiller sig i novellen?

Er det ”hvide hus med de blå altaner” et billedligt udtryk for Arvo Pärts musik og musikstil, der må lyttes til gentagne gange, før den åbner sig og giver oplevelser?

Novellen beskriver meget præcist Hvidovres geografi og autonome folkesjæl. Det kunne tyde på, at Bjarne Reuter har en særlig forbindelse og et særligt kendskab til Hvidovre.

Turen til Hvidovre går gennem Københavns forstæder – gennem Mørkhøj, Husum og Rødovre videre til Hvidovre. Det kunne tyde

på, at Bjarne Reuter havde en særlig forkærlighed for forstæderne og forstadslivet.

Huset med de blå altaner kaldes i folkemunde ”Hollywood”. Det er en markant bebyggelse med facade mod Hvidovrevej, og huset er i Hvidovre Kommuneatlas betegnet som et hus med høj bygningsværdi. Har novellens hovedperson mon en særlig tilknytning til huset?

Disse spørgsmål trængte sig på efter læsningen af novellen, og vi stillede dem til Bjarne Reuter, der gav os følgende svar tilbage:

” Jeg cykler ca. tre gange om ugen, ofte går turen fra Lyngby-Sorgenfri, hvor jeg bor, ned gennem Københavns forstæder.

I ørerne har jeg som regel musik af Arvo Pärt, hvis kompositioner er en ”monoton” og lutrende pendant til det at cykle.

Hvidovre er en - som jeg ser den - gammel, velholdt og frem for alt autonom kommune.

Jeg har fået den opfattelse, at er man født på de kanter, får man nemt et patriotisk forhold til stedet.

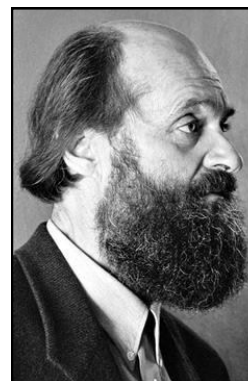
Kører man sydpå ad Hvidovrevej, passerer man huset med de blå altaner, som altid har tiltrukket mig på grund af dets stille mondanitet, der stikker en smule af fra resten af omgivelserne.

Jeg forstår godt, at man har givet det navnet Hollywood.

Jeg har aldrig boet i Hvidovre, kender ingen, som bor der, men jeg bliver altid i godt humør, når jeg ser det runde vandtårn fra 1937, som ligner noget fra Folk og røvere i Kardemomme by.

Og det er en ros.”

Om Arvo Pärt

Arvo Pärt er en estisk komponist. Han er født i Paide i 1935 og voksede op i Tallinn. I 1980 udvandrede han på grund af utilfredshed med de sovjetiske myndigheder og bosatte sig først i Wien, derefter Berlin.

Som ung komponist eksperimenterede Pärt en del med forskellige af den vestlige modernismes kompositionsteknikker; men efterhånden fandt han sin egen stil: en personlig variant af minimalisme, der har gjort ham til en af nutidens kendteste og mest populære klassiske komponister. Hans musik i denne stil er stærkt præget af hans religiøsitet og hans interesse for kormusik fra 14. til 16. århundrede. Hans kendteste værk er nok *Fratres*, der findes i udgaver for en række forskellige sammensætninger af instrumenter.

Arvo Pärt er tildelt Sonnings Musikpris for 2008.

Kilde: Wikipedia, den fri encyklopædi

Om huset ”Hollywood”

Af Poul Sverrild

Om noget er Hvidovre fyldt med bygninger – huse. Et hus er en bygning, der rummer noget: huser.

Flertallet blandt Hvidovres bygninger huser mennesker, for Hvidovre er først og fremmest en boligby. Det er her vi bor, mens vi tilbringer andre dele af vores liv andre steder.

To hustyper præger Hvidovre, parcelhuset og den soldrejede beboelsesblok opført i teglsten eller betonelementer. Men der er undtagelser.

”Huset med de blå altaner”, ”Hollywood” eller ”Svendebjerghus”, som bygningen rettelig hedder, er én af undtagelserne.

Det markante hus på hjørnet af Hvidovrevej og Svendbjergvej skiller sig ud med sin markerede modernisme. Det er et hus, som ikke forholder sig til omgivelserne, men skiller sig ud på mange måder.

Arkitekterne Mogens Jacobsen og Alex Poulsen skabte huset for boligselskabet Hvidovrebo i 1950.

De to arkitekter var næsten jævnaldrende, født i 1911 og 1910, og blev uddannet i 1930-erne, så de

res arbejder var inspireret af tidens internationale bevægelser. De fik begge en social profil i deres arbejde med opgaver for de almene boligselskaber selv om de senere gik hver deres vej og i øvrigt havde hver sin tegnestue.

På den lille byggegrund på Hvidovrevej opførte de en nybrydende bygning, ikke kun markerede sig i sit ydre. Det mest banebrydende ved huset var, at arkitekterne for første gang i et moderne hus gav beboerne adgang til såvel gårdside som haveside fra trappeopgangen. Et arkitektonisk greb, som mange senere byggerier kunne have udnyttet med stor fordel.

Husets markeret stærkt funktionalistiske tagprofil sendte i 1950 et klart signal til Hvidovre om, at der var nye tider på vej. Fremtidens byggerier skulle ikke blot udføres i nye materialer, men også i nye former og funktioner.

Fra første færd fremstod huset med de 22 lejligheder ikke som ”Huset med de blå altaner”, for bygningen var udsmykket i farver, som havde afsæt i jordfarver med inspiration fra frisen på Thorvaldsens Museum i København.

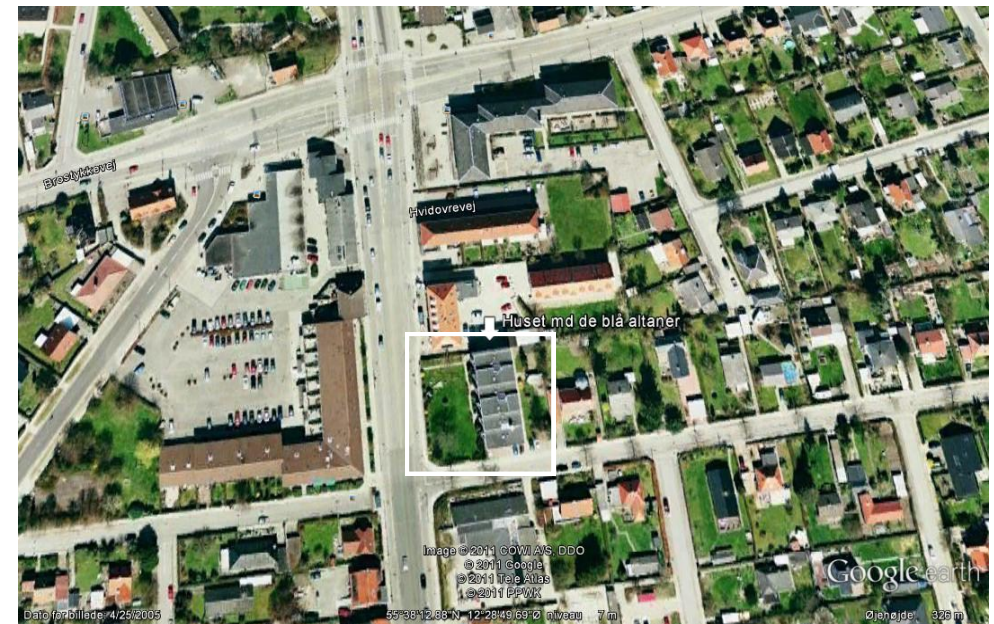
Det var som udgangspunkt ærgerligt, at det nu bevaringsværdige hus mistede de oprindelige farver

i forbindelse med en renovering i 1980-erne, men med optagelsen i dansk litteratur gennem Bjarne Reuters novelle, må den koboltblå udsmykning i sig selv siges at være blevet bevaringsværdig.

Arkitekterne modtog i 1951 Bissens Legat for bygningen, som dermed blev én af kommunens ganske få bygninger, som er blevet udmærket af instanser, der ikke er lokale eller lokalt forankrede.

Svendebjerghus optræder ikke kun i skønlitteraturen, for takket være sine arkitektoniske kvaliteter bygningen også hyppigt omtalt i faglitteraturen.

Huset med de blå altaner rummer den besked fra velfærdsamfundets tidlige periode, at man sagtens kunne være helt fremme teknologisk og kunstnerisk og samtidig have en social vinkel.

”Huset med de blå altaner”, ”Hollywood” eller ”Svendebjerghus”, som bygningen rettelig hedder, ligger på hjørnet af Hvidovrevej og Svendbjergvej. Det skiller sig ud, i forhold til den omgivende bebyggelse, med sin markerede modernisme.

Luftfoto fra Google Earth

Ægte håndværk

Af Poul Sverrild

Der befinder sig mange forunderlige ting og sager i Hvidovreborger-nes gemmer. I forbindelse med åbningen af Forstadmuseets butik i Hvidovre Butikscenter i maj måned fik museet således indleveret et sæt sneskøjter til registrering og lån.

Inge Eriksen, der voksede op på Svendbjergvej, kom med skøjterne og kunne fortælle, at skøjterne var fremstillet af en snedker på Bjergagervej, som udstyrede mange af kvarterets børn med tilsvarende skøjter. De kostede vistnok under en krone for et par.

Børnene brugte dem mest på villavejene i kvarteret, men de viste skøjter har også været brugt på Djævlebakken i Dyrehaven!

Museet kendte ikke til eksistensen af sneskøjter før afleveringen, så hvis der blandt medlemmerne, er erindringer om særlige lege eller oplevelser forbundet med brug af sneskøjter i Hvidovre, vil Forstadmuseet meget gerne høre om det.

Historien om Rosmosegaard (AKChrys), Rødovre Centrum og vand- land i Avedøre

Af Jens Frederik Jørgensen

Gartner Svend Knudsen er i foråret 2011 blevet interviewet i næsten 5 timer af Forstadmuseet og Hvidovre Lokalhistoriske Selskab om sit spændende liv som initiativrig handlegartner i Avedøre og om sine mange gøremål og initiativer uden for gartneriet på Rosmosegaard.

Svend Knudsen er født i 1931. Han var i 1952 rekrut i Avedørelejren i 6 måneder. Han og familien har boet i parcelhuset på gartneriet siden 1963.

Rosmosegaard

Den 1. januar 1955 købte Svend Knudsens far Aage Knudsen Rosmosegaard, der ligger på Brostykkevej lige før Byvej. Her havde der siden 1923 været drevet gartneri.

Svend Knudsen var samme år vendt hjem til Danmark efter i nogle år at have arbejdet på forskellige gartnerier i Tyskland og USA. Han havde der studeret moderne gartneridrift og suget til sig af viden om forskellige blomsterkulturer og dyrkningsmetoder.

Den nye viden fik han mulighed for at bruge som driftsleder og senere ejer af Rosmosegaard.

Det blev starten på en spændende familie- og virksomhedshistorie, der har været med til at præge udviklingen inden for det danske gartnerierhverv, men også i høj grad udviklingen i to lokalsamfund – Avedøre og Rødovre.

Potteplanter fra Avedøre

Da Svend Knudsen gik i gang på Rosmosegaard startede en omlægning fra frilandsgartneri til driv-

husgartneri. Chrysanthemum blev den blomst, der blev satset på sammen med julestjerner og pe-largonier.

På et spørgsmål om hvor mange potteplanter, der er blevet produceret på gartneriet, svarer Svend Knudsen med et rundt tal – 50 millioner i de 40 år han ejede gartneriet. I de år hvor produktionen var størst, nåede den op på 2 millioner potteplanter og 2/3 af de chrysanthemum og julestjerner, der blev solgt på Sjælland, kom fra gartneriet.

Chrysanthemum er en blomsterkultur, der stiller store krav til dyrkningen, for at produktionen skal lykkes. Det havde Svend Knudsen set og oplevet i USA, og den blomst ville han nu dyrke i Danmark i stor skala.

En chrysanthemum-potteplante starter som stikling. De første stiklinger kom fra USA, senere forsøgte Svend Knudsen sig med stiklinger fra egne moderplanter i et drivhus på gartneriet.

For at en chrysanthemum skal blomstre, skal dagen være kortere end natten, forklarer Svend Knudsen. Så vil den naturligt begynde at blomstre om efteråret. Men ved at snyde planten ved hjælp af mørkelægningsgardiner, så den tror, det er efterår, kan man få den til at blomstre hele året. Hvis den omvendt får lys om natten, så blom-

strer den ikke. Så kan planten bruges som moderplante til at tage stiklinger af.

I det danske klima er det svært at styre produktionen af stiklinger. Derfor købte gartneriet i en længere årrække stiklinger fra Jan Bonde Nielsen, der havde etableret en farm i Kenya. Herfra fik gartneriet fløjet stiklinger op til Danmark, ca. 6 millioner stiklinger om året. Svend Knudsen var på et tidspunkt på et spændende besøg på farmen, der havde over 500 ansatte og eget vagtkorps på 40 ansatte.

Svend Knudsen fortæller, at han på gartneriet Rosmosegaard arbejdede med 40-50 forskellige sorter/farver af chrysanthemum. For at finde ud af hvilken farve, der et bestemt år blev modefarve, skulle man interessere sig for, hvilke farver tekstilfabrikkerne satsede på. Derved fik man en tidlig pejling på, hvilke farver gartneriet skulle producere det kommende år.

Chrysanthemum kom også til at lægge navn til firmaets varemærke – AKChrys, der stod på det papir og den plastik, som potteplanterne blev pakket ind i.

Kontakten til kunderne betød meget, fortæller Svend Knudsen. Derfor afholdt man også en publikumskonkurrence om et slogan. Det vindende slogan blev ”AKChrys til enhver lejlighed”, indsendt af en ung mand fra Herlev, der vandt en rejse

til fodbold-VM i Mexico i 1986. Kunderne havde også mulighed for at komme på gartneribesøg og være med til at bedømme de forskellige sorter.

I 1996 solgte Svend Knudsen gartneriet til Søren Jensen, der fortsatte med at dyrke potteplanter frem til 2004. Her stoppede blomstereventyret på Rosmosegaard på grund af konkurrencen især fra Holland. Løn- og energiomkostningerne steg uden tilsvarende stigningerne på potteplanterne.

Vintertomater fra Avedøre.

Tomater var før 1970 en sommerafgrøde, der kunne dyrkes til hen på efteråret.

I begyndelsen af 70-erne stillede Svend Knudsen sig selv spørgsmålet: ”Hvorfor ikke tomater hele året rundt?” Tomaterne skulle så komme sydfra.

I Egypten kunne der købes tomater af en god kvalitet. Svend Knudsen fik en aftale i stand med et tomatgartneri 100 km syd for Cairo. Herfra blev der med fragtfly sendt tomater til Danmark, da den normale danske tomatæson var slut.

En af laderne på Rosmosegaard blev omdannet til pakkeri, hvor tomaterne blev afvejet i 5 kilokasser og forsynet med et logo, der viste hovedet af en kamel. Svend Knudsen havde haft en tegner i

Zoologisk Have for at tegne kamelhovedet. Salget af vintertomater gik fint i december, men så skete det, der sker hvert 10-15 år. Der kom nattefrost i Egypten, og så var det slut med tomaterne derfra.

Næste år blev der satset på potteplanter som helårsblomsterkultur. ”Men det var en interessant oplevelse og spændende at handle med et arabisk land” konkluderer Svend Knudsen om et af sine mange initiativer.

Initiativer også uden for gartnerierhvervet.

Svend Knudsens virke har i stort omfang også været uden for gartneriet i Avedøre. I mange år var han formand og næstformand i Københavns Engros Grønttorv i Valby. Det var udfordrende og ofte stormfuldt, når forskellige interesser og opfattelser skulle forenes, og hensynet til helheden skulle bringes til at veje tungere end bestyrelsesmedlemmernes egne interesser.

Svend Knudsens far Aage Knudsen planlagde og byggede for snart 50 år siden Rødovre Centrum. Centret er et familieejet aktieselskab, og Svend Knudsen har som bestyrelsesmedlem og i en periode som formand for bestyrelsen været med til at præge centrets udvikling.

I begyndelsen af 1990 lancerede Svend Knudsen et projekt om på sin ejendom i Avedøre at etablere et op til 40.000 m² stort vandland, der hvert år skulle have over 1,5 millioner besøgende og dermed være Danmarks største attraktion næst efter Tivoli. Projektet blev efter megen debat godkendt både af Hvidovre Kommunalbestyrelse og af Københavns amtsråd, men miljøministeren nedlagde veto

mod projektet, da han mente, at et så stort anlæg ville være en for stor belastning for området.

Projektet var dermed slut. Vandlandet ville have sat Hvidovre på landkortet, og det ville have været godt for lokalsamfundet, siger Svend Knudsen, der ikke er tvivl om, at vandlandet ville være blevet en succes.

Rosmosegård 1944 (foto Knud Hansen)

Kom og hør gartner Svend Knudsen fortælle om sit mere end 40-årige virke på Rosmosegaard (AKChrys) i Avedøre, om familiens planlægning, etablering og videreudvikling af Rødovre Centrum samt om det store projekt i begyndelsen af 1990-erne om et vandland i Avedøre.

Mødet finder sted mandag den 16. januar 2012 kl. 19.00 i Lille Friheden.

**frivilligheds
MESSE** Hvidovre

Af Jørgen Salhaug

Lørdag den 29. oktober var dørene i Avedøre Fritidscenter, åbnet for Frivillighedsmesse Hvidovre, med deltagelse af over 70 foreninger. 2011 er EU's frivillighedsår, og der blev sat fokus på alle områder af frivilligt arbejde, som udføres i Hvidovre Kommune. Også vort Selskab var repræsenteret med en stand, og der var god interesse og spørgelyst fra de besøgende. Vi håber da også på at få nogle nye medlemmer, og/eller borgere, som kan bidrage med historier fra lokalområdet.

HLS havde udarbejdet en tipskupon med 12 spørgsmål om lokalområdet. Ingen havde dog alle 12 rigtige svar, men blandt dem med 10 rigtige, blev der trukket lod om et års gratis medlemskab af HLS. Den heldige vinder blev:

Lena B. Nielsen, Greve Allé 24. Vi siger tillykke med præmien.

På billedet ses Selskabets formand, Ole Asbjørn Petersen samt bestyrelsesmedlem Lars Bo Henriksen.

Julemarked i Avedørelejren

Af Mikkel Knudsen

Søndag d. 4. december fra kl. 10-15 afvikles der for 7. gang julemarked i Avedørelejren.

Markedet byder på masser af julegaveideer. Her vil for eksempel være vin, brugs- og glaskunst, strikkekits, honning, dekorationer, juletræer og selvfølgelig gode tilbud fra Cirkusmuseet og Forstadsmuseet.

I løbet af dagen vil der være underholdning med Hvidovre Musikskoles Brass Band, der vil servere lækre toner, til julestemningen. Derudover kikker artisten Lasse Knattrup forbi med sit forrygende show med hulahop-ringe, hvilket han blandt andet har optrådt med i DR's Talentshow. Julemanden vil selvfølgelig også gæste markedet ligesom der vil være mulighed for at ride på islænderheste fra Krogagre. Kl. 11.30 vil museumschef Poul Sverrild vise rundt i lejren, hvor der vil være mulighed for at høre om områdets omskiftelige tilværelse.

Markedet finder sted på Alarmpladsen midt i Avedørelejren, og der er fri entré. Programmet for markedet kan ses på www.forstadsmuseet.dk

VELKOMMEN TIL JULEMARKED

Peter Holmenlund om gartnerier

Anton Holmenlunds gartneri Engvadgård på foto fra ca. 1935

Af Jens Frederik Jørgensen

60 medlemmer var den 24. oktober 2011 mødt frem for at høre Peter Holmenlund fortælle om de mere end 30 gartnerier, der har været i Avedøre og Hvidovre.

Holmenlund fortalte engageret om ejerne, om hvilke afgrøder, der blev dyrket, alt sammen suppleret med billeder af og fra gartnerierne samt sjove anekdoter.

Gartnerierne har lagt jord til Avedøre Stationsby og mange af villa-kvarterne, men der er i dag stadig tydelige spor af gartnerierne. Mange stuehuse findes endnu, og mange navne er bevaret. Peter Holmenlund er selv født på gartneriet Engvadgaard. Det flotte rødstensstuehus på Avedøre Tværvej er i dag selskabslokaler for Stationsbyen. Holmenlund er gift med Lis, der var

datter af gartner Klarskov. Det er i øvrigt det eneste gartneri, der stadig er i drift i dag.

På et tidspunkt var I.G.Frandsens gartneri på Byvej Danmarks største gartneri. Der blev dyrket tomater og nelliker i stor stil og senere især roser og pyntegrønt. Andre gartnere var berømte for deres nelliker, som de vandt mange ærespræmier for ved de årlige blomsterudstillinger i Forum.

En af de farverige gartnere var Knud Stormly Nielsen Han dyrkede under krigen tobak.

Senere da Knud Stormly havde fået flycertifikat, delte han et år lønningsposer ud til sine jordbærplukkere ved at kaste lønningsposerne ud fra et lille fly. Det var en historie, som aviserne gerne ville bringe.

Om Toftedahl og Toftegården

Gartnerierne Toftedahl og Toftegården

Som beboer på Ørumvej var det særlig interessant at høre om de to gartnerier, der har ligget her. På luftfotoet herover er gartneriet Toftedahl i centrum. Toftegården ses i det fjerne til højre. Ørumvej og Rudbølvej er gartneriarealer, der dyrkes af de to gartnerier. I baggrunden ind mod Hvidovre er der nyetablerede kolonihaver. Toftegårdens stuehus eksisterer stadig på Ørumvej som et dobbelthus.

Et kig i kommunens elektroniske byggesagsarkiv fortæller bl.a.:

Toftedahls stuehus er opført i 1946 og dengang med følgende adresse: Østre Strandvej, Avedøre pr. Brøndby Strand. Skorstenen og drivhusene blev tilladt nedrevet i 1980, men det skete først nogle år senere. Pakkehallen blev i 1995/96 ombygget til et parcelhus.

Da Østre Strandvej blev til Frydenhøjstien ønskede ejeren af gartneriet

at bevare adressen ud mod Frydenhøjstien. Selvom begge huse nu har postadresse til Ørumvej, er husskiltet "nr. 13" bevaret ud mod Frydenhøjstien på det tidligere pakkeri.

Da Toftedahl skulle bygges var spildevandet derfra et problem. Ejeren fik en midlertidig tilladelse til en samlebrønd, indtil ejendommen kunne tilsluttes kloaksystemet. Det skete med betingelse fra Sundhedskommissionen i Glostrup om, at latrinen ikke måtte anvendes som gødning nogetsteds på arealer, der tilhørte eller blev brugt af gartneren.

Gartneriet Toftedahl var bl.a. kendt for sine påskeliljer, der blev solgt i potter. Mange påskeliljeløg endte også i haverne på Ørumvej, hvor der i mange år kunne ses usædvanligt mange påskeliljer.

Jens Frederik Jørgensen

Ørumvej

MEDLEMS-ARRANGEMENTER 2012

Mandag 16. januar kl. 19.00 i Lille Friheden

Gartner Svend Knudsen vil fra sit begivenhedsrige liv bl.a. fortælle om sit over 40 års arbejde som gartner på Rosmosegård (AK Chrys), etableringen af Rødovre Centrum, som hans familie i sin tid startede, og planerne for projekt Vandland i Avedøre.

Svend Knudsens opvækst er foregået i Hvidovre og Rødovre, og vi vil i den anledning invitere medlemmer fra Rødovre Lokalhistorisk til at deltage i arrangementet.

Mandag den 27. februar kl. 19.00 i Lille Friheden

Tidligere kommunaldirektør og nuværende næstformand i Hvidovre Lokalhistoriske Selskab Jens Frederik Jørgensen fortæller om sit liv og mangeårige arbejde på topplan i Hvidovre kommune. Jens Frederik kommer oprindeligt fra det jyske og har inden ansættelse i Hvidovre kommune været beskæftiget i Finansministeriet. I Hvidovre har arbejdet sammen med ikke færre end 4 borgmestre.

Mandag den 12. marts kl. 19.00 i Lille Friheden

Generalforsamling.

I tilknytning til generalforsamlingen vil Poul Sverrild vise og kommentere

Se mere på www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

re en gammel Hvidovre film.

Mandag den 16. april kl. 19.00 i Lille Friheden

Hvidovre Kulturråds Kulturpris blev i 2008 tildelt Jørgen Stoltze. Jørgen har gennem mange år beskæftiget sig med kultur på mange områder og har med meget stor viden og engagement været med til at sætte sit præg på kommunens kulturelle udbud.

Jørgen kan fortælle mange spændende historier, og han vil denne aften bl.a. fortælle om tiden helt tilbage, hvor vi stadig havde Hvidovre Kino.

Mandag den 14. maj kl 19,00

Besøg i Avedøre landsby, hvor Lis Holmenlund vil guide os rundt i landsbyen, og Hans Gärtner fremvise og fortælle om den gamle skole fra 1781. Mødested ved Gadekæret. Mere om dette arrangement i næste nr. af medlemsbladet.

Tilmelding er nødvendig – dog ikke til generalforsamlingen. Tilmelding skal ske til Forstads museet på telefon 36490030 tirsdag til fredag 10-15, i ugen inden mødet, eller på museets e-mail adresse (se side 2)

Eventuelle ændringer i de enkelte arrangementer: Se Selskabets hjemmeside samt Hvidovre Avis.

**BESTYRELSEN FOR HVIDOVRE
LOKALHISTORISKE SELSKAB
2011**

Formand Ole Asbjørn Petersen
Grenhusene 53
tlf. 3649 5785
e-mail: 5002701@bredalsparken.dk

Næstformand Jens Frederik Jørgensen
Ørumvej 20
tlf. 3677 3076
e-mail: jfj@tdcadsl.dk

Kasserer Ejvind Jensen
Paris Boulevard 22
tlf. 3649 2885
e-mail: brund.jensen@privat.dk

Bestyrelsesmedlem Vagn Bacher
Hvidovregade 31B, 1.tv.
tlf. 3648 1434
e-mail: vbacherjacobsen@gmail.com

Bestyrelsesmedlem Jette Randal-Lund
Østre Kvartergade 9 st.th.
tlf. 3649 0659
e-mail: jrl@av2.dk

KB-medl. Allan Fredskov
Svendbjergvej 1A, 1.mf.
tlf. 3649 9606
e-mail: afe@hvidovre.dk

KB-medl. Nina Thøgersen
Berners Vænge 32, st.tv.
tlf. 3649 4636
e-mail: ntx@hvidovre.dk

1.suppl. Lars Bo Henriksen
Hvidovrevej 402
tlf. 36784869
e-mail: larsbo@sport.dk

2.suppl. Birte Gerdes
Strandmarksvej 46, 2.th.
2650 Hvidovre
36788404
e-mail: birtegerdes@yahoo.dk

Revisor Hubert Steffensen
Hesselbjergvej 12
3649 0963

Revisorsuppleant Inge Larsen
Berners Vænge 7, 2.tv.
tlf. 3678 4736

Forretningsudvalg :

Ole Asbjørn Petersen, Jens Frederik Jørgensen, Ejvind Jensen

Arrangementsudvalg :

Ole Asbjørn Petersen, Vagn Bacher, Ejvind Jensen, Knud Nygård Jensen, Birgit Møller Kristensen

Kommunikationsudvalg:

Ole Asbjørn Petersen, Jørgen Salhaug, Jette Randal-Lund, Lisbeth Hollensen, Jens Frederik Jørgensen.

Kulturistudvalget:

Jette Randal-Lund, Birthe Gerdes, Vagn Bacher

Avedøreudvalget er blevet integreret i arrangementsudvalget, og der er dannet et nyt fælles kommunikationsudvalg, som dækker de tidligere udvalg: PR og hjemmeside, Udviklingsudvalg samt bladudvalg.

Det kunne have været forfatteren Bjarne Reuter, som kørte forbi huset med de blå altaner på Hvidovrevej, medens hans lyttede til musik af komponisten Arvo Pärt.—Om dette og historien bag— kan du læse meget mere om inde i bladet.